

РЕЦЕНЗИЯ

във връзка с обявения от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ конкурс за заемане на академичната длъжност "професор" по професионално направление 2.1. Филология (Френско езикознание), обявен в ДВ, бр. 16 от 24.02.2012 година, с единствен кандидат
доц. д-р Албена Василева-Йорданова

Представените от доц. Василева документи за участие в този конкурс очертават нейната университетска кариера в три главни области (преподавателска, научноизследователска и организационна), които подлежат на оценка с оглед заемането на академичната длъжност „професор“.

I. Преподавателска дейност.

В продължение на своя близо тридесетгодишен стаж като щатен преподавател в Катедра „Романистика“ при ФКНФ на Софийския университет доц. Василева се посвещава на съвременния френски език предимно в теоретичен аспект, без да подценява прагматичната страна на университетското обучение. Освен основните и традиционни курсове по морфосинтаксис и анализ на дискурса, доц. Василева осигурява лекции и практически занятия по въпроси на комуникацията в различни нейни аспекти: междуличностен, междукултурен, административен, професионален, рекламен и пр., с които задоволява нуждите не само на катедра „Романистика“, но и на студенти в магистърските програми към испанска, италианска, английска и арабска филологии. Публикуваните от нея три учебника, пет модула за дистанционно обучение, учебни помагала и речници (някои от тях в съавторство) са сериозна атестация за нея като кандидат за длъжността професор, тъй като чрез тях, от една страна, тя намира поле за приложение на своите теоретични знания и дидактически умения, а от друга, предлага на студентите пособия, които ги подпомагат и стимулират при самостоятелната им работа върху съответната материя. Ще

добавя, че тези пособия обслужват студенти и от други висши училища в България и няма да загубят своята актуалност в едно обозримо бъдеще. Две са главните достойнства на водените от доц. Василева курсове: а) теоретическа задълбоченост и б) насоченост към непосредственото практикуване на езика. Това ги прави особено полезни за повишаване квалификацията на бъдещите специалисти. Компетентността на доц. Василева като университетски преподавател ѝ позволява да чете лекции в чуждестранни университети в Страсбург и Арас (във Франция), в Корсика, в Ереван.

II. Научноизследователска дейност.

Достиженията на доц. Василева в научната област са материализирани в пет монографии, в над 40 статии и студии (освен в България, тя има публикации във Франция, Италия, Люксембург, Турция, Румъния и Полша), в 18 участия в национални и международни форуми, в работа по редица вътрешноуниверситетски, национални и международни научно-приложни и дидактически проекти. Списъкът на нейните публикации, справка за приносния им характер и сведенията за цитиране на нейни трудове у нас и в чужбина ни я представят като утвърден учен в областта на романистиката. И съвсем разбираемо е, че кандидатката е предоставила на вниманието на научното жури само част от своите трудове: първо, защото те са достатъчно представителни по съдържание и по обем, и второ, защото са своеобразен синтез на дългогодишната ѝ изследователска работа.

1. Монографичното изследване „Обидното слово в българския и френския език” (в обем 292 стр., публикувано в Университетското издателство Св. Климент Охридски”) напълно отговаря на изискванията, които се предявяват към един хабилитационен труд. Съображенията ми са следните.

а) То е проведено въз основа на достатъчно представителен корпус, събиран в България, във Франция и в още пет други франкофонски страни. Използвани са свещени книги, художествена литература, печатни и електронни медии, форуми, устни информатори и пр. Любопитно и обосновано е позоваването на Библията, на Корана, на латински текстове в превод на френски език, за да се очертае проблематиката и в нейната историческа перспектива.

б) Обидното слово е ситуирано в широк социо-културен и лингвистичен контекст. Авторката се опира на внушителна библиография и използва богат лексикографски арсенал, който ѝ позволява да разгледа обидното слово в широк структурно-семантичен диапазон, където взаимно се допълват етимологическата мотивираност, синонимното богатство, прагматическата диференцираност, юридическата прецизност, международната меродавност (поне в рамките на Европейския съюз).

в) Несъмнени приноси откриваме при разглеждането на модалните прояви на обидното слово (които варират в зависимост от двете основни позиции на обиждания и обиждания и от допълнителната позиция на свидетеля при публична изява), при ситуирането му в междуличностното и групово общуване в съпоставка със словото на омразата и със словесната агресия (съотнесени със свободата на словото). Авторката се позовава на международни документи като Хартата за основните права на Европейския съюз, Пакта за граждански и политически права, Европейската конвенция за правата на човека, Конвенцията за киберпрестъпленията и пр.

г) Приложен е интердисциплинарен подход, който дава възможност да се представи обидното слово не само от лингвистична гледна точка (което е основната цел на авторката), но и в антропологическа, богословска и юридическа перспектива. На преден план изпъква прилагането на синтактични, семантични и прагматични подходи, които позволяват да се

установят различия в дистрибуцията на обидното слово в съпоставка с неутралния дискурс.

д) Убедително са подбрани критериите, въз основа на които са класифицирани обектите на обидното слово. Отчита се ролята на метафората, на метонимията и на сравнението (експлицитно или имплицитно) като механизми за неговото обособяване.

е) Особено добре изпъква тънкият усет на езиковеда Албена Василева в третата част, посветена на структурата, на оформянето и на функционирането на обидното слово във формален, словообразователен, синтагматичен и фразов план, неизменно във връзка с тяхната прагматична проекция.

2. Учебното помагало *Questions de morpho-syntaxe française. Les structures phrastiques* (2002 г.) е своеобразна илюстрация и практическо приложение на теоретическите постановки, разработени в учебника *Traité de morpho-syntaxe française* с автори Красимир Манчев, Асен Чаушев и Албена Василева. В него сбито са представени основните структури в простото и сложното изречение и са предложени разнообразни по характер и степенувани по трудност задачи, чрез които не само се проверяват знанията на студентите, но се предизвиква и тяхното креативно мислене, способността им да генерират фрази, да трансформират едни конструкции в други. Според мен това помагало може да се разглежда като комплексен тест с двойно предназначение. От една страна, то дава възможност на преподавателя да провери доколко теоретичната материя е достъпна за студентите и до каква степен те успяват да я усвояват и прилагат. От друга страна, разполагайки и работейки с него, студентите могат да затвърдяват и автоматизират съответните синтагматични и фразови модели, което допринася за цялостната им подготовка като специалисти.

3.. Модули за дистанционно обучение. Позволявам си да ги подреда в две групи в зависимост от тяхното съдържание и насоченост.

а) С теоретична и приложна насоченост са модулите за междуметието и за номиналната детерминация във френски език (осъществявана чрез членните форми). В тях откриваме два неразривно свързани компонента (теоретически и приложен), които са насочени пряко към студентската аудитория. Но студентът не е просто реципиент на разсъжденията на авторката и изпълнител на поставените задачи. Той е неин събеседник и съучастник, когато се уточнява терминологията, когато се изясняват теоретически въпроси, когато се правят съпоставки с българския или с други езици, когато се извършват наблюдения върху предложения корпус. Василева убедително доказва на студента-събеседник, че има всички основания междуметията да се разглеждат като обект на лингвистиката и да се прилагат съответни специфични критерии (каквито са референциалната и звукоподражателната семантика, модалността, афективността и пр.), за да бъдат те подложени на научно издържана класификация. Материалите в Модула върху номиналната детерминация (в частност върху употребата на членните форми във френския език) са така структурирани и изяснени, че да ориентират оптимално студента при решаването на практическите задачи. Ще си позволя да подчертая, че рядко съм срещал така прегледно и научно обосновано представяне на третираната проблематика.

б) Към втората група отнасям модулите за кулинарния дискурс, за административната комуникация и за професионалната комуникация, които са с подчертано практическа насоченост. Чрез разнообразни и ангажиращи вниманието интерактивни процедури авторката цели да „посвети” студентите в съответната област и да ги подготви за активно участие в комуникация при естествени условия. От тях се изисква да овладеят съответната терминология и често употребяваните абревиатури, да могат да оформят документация, отговаряща на определени норми, да усвоят особеностите на административния стил, да придобият

поведенчески и комуникативни (писмени и устни) умения и (не на последно място) да проявяват и проверяват своята обща езикова компетентност.

4. Най-накрая ще се спра на статията « *Sur le traitement de la forme du signifié interjectionnel* », за да отговоря и на въпроса защо само тя е представена изрично на нашето внимание. Показателно е, че е публикувана в едно от най-авторитетните лингвистични списания на френски език, а именно в « *Langages* » (март, 2007 г.). Върху осем печатни страници Василева е успяла да демонстрира своята широка и проникателна ерудиция на езиковед, който е асимилирал знанието, завещано ни от забележителни автори като Дамурет и Пишон, Гийом, Потие, Тениер, Моане, и да представи така прегледно (макар и схематично) системата на езика, че да отреди подобаващо място на многоликото междуметие и да предложи критерии, въз основа на които то да бъде подложено на класификации (подобно на останалите части на езика). Впрочем, за тези критерии Василева говори и в други свои публикации, както и в модула за междуметието, за който стана дума. Съвсем убедителна е авторката, когато подчертава, че при междуметията вътрешният динамизъм се превръща в експресивност, вследствие на което дори да произлизат от смислово натоварени думи, те загубват основните формални и структурни характеристики на предикативните части на езика, но запазват онова концептуално ядро, което е съотносимо с фразата така, както субститутите са съотносими със съответните референти. И Василева успешно се разграничава от онези автори, които разглеждат междуметието като нещо аморфно, хетерогенно, което не подлежи на класификация.

III. Организационна дейност.

Доц. Албена Василева съчетава своята преподавателската и научна компетентност с организаторските си способности и се заема с ръководството на редица университетски и национални проекти и на

изследователски и дидактически центрове към ФКНФ. Била е член на Специализирания научен съвет към ВАК, ръководител на катедра „Романистика”, зам.-декан на ФКНФ, член на Факултетския съвет и пр.

Тя участва в международни форуми като сертифициран сътрудник-експерт към Университетската агенция на франкофонията, в поредица курсове за обучение по информационни технологии, организирани от същата агенция, в ръководството на Франкофонския център към Софийския университет, в Административния съвет на Франкофонския институт за администрация и управление и в много други организационни звена.

За цялостната ѝ преподавателска, изследователска и организаторска дейност, за приноса ѝ към френската култура през 1998 г. доц. Василева получава френската правителствена награда Кавалер на Ордена на Академичните палми.

Като имам предвид посочените по-горе постижения на доц. Албена Василева-Йорданова в трите важни за една университетска кариера области, изказвам категоричното си мнение, че тя напълно заслужава да заеме академичната длъжност „професор”.

Велико Търново

15 юни 2012 г.

Рецензент:

проф. дфн. Паисий Христов

